

Od svih ovdje opisanih komada po nas onaj ne jasan iz piešćanca u Bulića, našast u Kučišću, mogao bi spadati na doba *de Solutré*, Botterieva kost na doba *de la Madeleine*, a sve ostalo na doba *de Robenhausen*.

S. Ljubić.

Predhistoričke starine u Prozoru i u Brlogu.

Ravnateljstvo nar. arkeološkoga muzeja dobilo je od gosp. Marka Markovića pučkoga učitelja u Prozoru kod Otočca sljedeći velevažni dopis:

Prozor dne 16. listopada 1880.

»Slavno ravnateljstvo! Već pred nekoliko godina nailazili su orači, oruč' nekakve brežuljčice, na razne smolnate nakite, komade žara, criepovlja, i na nekakva sgarišta i t. d. Ja sam se zatim odvažio razkopati i razviditi te brežuljčice, i našao sam, da je to bilo groblje, ali neznam da li je grčko, rimsko, ili kojeg drugog naroda, koj je ovdje stanovao. Nego pripovjeda se, da je ovdje bio rimski car Vitelij, odkud se zove jedan brieg Vital.

Kopajuć do dvie stope duboko, namjerio sam se na mnogo koštura čovječjih, ali uz najveću opreznost i pozorno kopanje nije se moglo ništa boljega sačuvati nego priložena čeonjaca i zub, ostale kosti kostura odmah su se na zraku razdrobile. Njekoliko kostura bilo je skoro jedan do drugoga, pak sam jih sam najopreznije odkapao, da se osvjedočim o načinu pokapanja, ter su sva tjelesa bila okrenuta glavom prama jugu, a ruke razmaknute prama iztoku i zapadu, isto su i noge bile podaleko razmaknute. Njekoja tjelesa pokopana su u škrinjah, čijih evo mnogo bakrenih nakita, u obliku ploča i žice, prilažem. Od nošnje nisam ni traga našao. Lješine su bile sve skoro kamenjem nepravilno potrpane. Uz te kosture našle su se četiri žare, ali sve četiri neoprežnošću težaka razbijene. Melte nije nigdje još uz kosture nadjeno.

Jedno 30 do 40 koraka od groblja je sgarište, naime crna zemlja, puna criepovlja od žara i nekakvog okamenjenog ugljvlja.¹ Osim ovih priloženih raznih smolnatih nakita, bakrenih ploča i žica, zvonca i jednog puceta, nadjeno je i više sličnih predmeta; a našlo bi ih se sigurno još više, da je dalje kopati, nu moje stanje nije mi dopustilo dalje kopati, a težačtvo neće bez gotove plaće. Neću izticati ovdje truda ni troška, nego slavno ravnateljstvo neka

¹ To je nagorena zemlja.

samo odluči, i ako mu je moguće primjenu odštetu vrati¹, a ja ću i na dalje nastojati, da potražim te starinske spomenike po ovoj okolici, te da i ja koj kamenčak — toj velikoj zadaći pridonieti mogu.

U ovoj okolici imade mnogo slika na kamenu izklesanih kao i mnogo napisa. Prvom zgodom opisati ću te slike, a napise kopirati na hartiji, te ih opet dostaviti vam. Sa dubokim štovanjem bilježim se — Marko Marković, pučki učitelj.

P. S. Malo da ne zaboravih spomenuti jednu pećinu, u kojoj su pred 18 god. našli 24 lubanje, a ja sam uz množinu kosti našao jedan veliki životinjski zub, koga prilažem. Da je dalje kopati, više bi se vriednih stvari našlo. M. M.».

Predmeti, koje posla g. Marković, nar. muzeju jesu :

1. Dva komada od prsne spona na krug sastavljene od oble žice u se uvite (V. Popis Tab. IV. br. 2).
2. Spona od dva kruga plosnasta, razito položena, spojena dosta širokom pričebom, do koje na sukrst po jedan kotačić (Sr. Popis str. 40 br. 1). Krugovi nisu kao obično od oble žice u se uvite sastavljeni, nego su kao ploča. Po sried kruga diže se kuk kao putašce, od koga teku samo crtkani okrugici, od najmanjega blizu kuka do najvećega pri rubu. Sve dugo 180 mm. Promjer u krugih 80 mm., u kotačićih 35 mm.
3. Spona na obluk, sa tri glavice na trokut raspložene, bez igle trostrukimi crtkanimi crtami amo tamo ukrasena.
4. Spona na obluk, sa četiri kotačića od jantara na obluku nanizana. Jegla, koja je odpala, sastavljena je od žice na okna uvite, iz koje padaju po dva okrugica.
5. Zvono čunasto, s ručkom gori na način okruga. Ukrasen je kružnimi crtkami. Promjer mu u otvoru 54 mm. (Sr. Popis Tab. III. br. 38. 39.).
6. Plosnasti prost okrug, u dva komada razstavljen, komu promjer 47 mm. (Popis Tab. III. 38. 39.).
7. Komad od rukobrana, od 12 zavojaka sastavljen. Promjer 45 mm. (Popis Tab. II. br. 12).

¹ Muz. ravnateljstvo uz golemu svoju nemogućnost (Vis. sabor dopituje mu za sve godišnje nabave 300 for.! gola istina, ako i sasvim nevjerovatna) učinilo je ipak ono što mu i ma kako moguće bilo; a stavlja si i to za dužnost, da se g. Markoviću javno zahvali i na dopis i na poslana predmete i na učinjena mu obećanja za buduće.

8. Tri igle, možda udice za lov.
9. Okrajak od pojasa 128 mm. dug, 44 mm. širok, ukrasen pri kraju dvostrukim redom od pet putašca osovno položenim, i crtkanimi okrugici i crtami.
10. Ploča možda isto od pojasa, 68 mm. duga a 51 mm. široka, crtami razno nakićena.
11. Ručka na vijak nepodpuna, sa dvie kvрге.
12. Praporčić sa dva šiljasta zuba.
13. Poveći dio kuke.
14. Plosnasto puce sa rupicom po sriedi, promjer mu 40 mm.
15. Čeonica i zub čovječje okostnice.
16. Ulomak velikog kotača od jantara, promjerom od 50 mm., i 4 pomanja. Još jedan poveći predmet nepodpun od jantara načina pakrugla, doli prosnast, gori oblucast, probušen po duljini kao da je na nizu stao. Da je cieo, bio bi do 70 mm. dug. Na plosnatoj strani vide se dvostruki okrugici sa piknjom po sriedi kao ukrasi. Jantar je crvenkast.

Nedaleko od Prozora u okolici Brloga isto tako prošloga ljeta, u što se je rušio njeki humac, otkrilo se je mnogo predmeta, koji spadaju na istu vrst, kao što su gori opisani. Mnogo se je toga od neuka razbacalo, uništilo ili kud kamo razneslo. Gosp. Luka Maras, činovnik kod zem. računovodstva veledušno poklonio je istomu nar. muzeju ono, što mu od toga otkrića srećno u ruke došlo, naime:

1. Komad prsne spona kao gori pod br. 1.
2. Spona na obluk sa jednim kotačićem od jantara u obluku. Zada joj uvojka od iste žice. Duga 66 mm.
3. Spona sa dvie uvojke zada a jednom spreda. Na žici gori ravno položenoj nanizano je pet zrna od staklene tvari, tri žuta sa četiri modra oka svako a dva smedjasta s uresi ukrasena. Duga 77 mm.
4. Putašce sa tri luknjice zada razito položene. Promjer 22 mm.
5. Živince s glavom natrag okrenutom, sa dva okna na hrbtu, valjda spona. Dugo 60 mm.
6. Pet komada razne žice, i dvie spona nepodpune. — Sve ovo od bakra.
7. Velika otka s uhom sa strane (V. Popis Tab. II. br. 40), duga 150 mm., na bridu 93 mm., a kod uha 53 mm. Ova je od željeza.

Zemljište od Brloga do sela Čovića sve naokolo od zamašne je važnosti iz arkeologičkoga gledišta. Ovdje je imao ležati Οὐένδων Japudski grad (Strabo 261, 33; 172, 48. — Αὐενδάρτι, Appianus; Οἰδάντιον Theop. Philip.; Οἰδάντες, Hecataeus), označen u Itin. Anton. i u Peut. Tab. kao na daleko od Senja 18 ili 20 milja, na cesti vodećoj iz Senja u Sisak i u Dalmaciju (V. Viest. I. god. 1880. str. 2). Trebalo bi, da se i ovo zemljište čim prije i što bolje iztraži i opiše.

I Prozor i Brlog stoje u području vis. c. kr. glavn. zapovjedništva u Zagrebu kao kraj. zem. upravne oblasti, koja je već sjajnimi čini višekrat dokazala, da joj ne samo na srce leži uznapredovanje domaće nauke, nego dapače i znanosti u obće.

S. L.

Nadpisi.

(Nastavak. V. Viestnik 1880. str. 101).

Piše nam stari prijatelj:

»Nalazeći se tu nedavno na Solinu, budem obaviešćen, da su ondje god. 1878. prigodom razkapanja gromile našaste dvie grobnice na nekoj zemlji niže anfiteatra blizu mora. Podjoh namah do kuće vlasnika, te mi podje za rukom nabaviti jih za sbirku nadpisa, koja krasí moju kuću u Spljetu¹. Obe grobnice, u kojih su nadjeni uz izgorjele kosti i razni predmeti amo tamo u prvi mah razneseni ili uništeni, imaju s preda nadpis, od kojih ti ovdje prepis prilazem

CAESONIVS · VAM
RI VALERIE · VICT
ORINAE QVE
VIXIT A NN OS
LX/

Grobnica visoka 0,33; duga 0,69 — nadpis vis. 0,23; dug 0,33.

¹ Početkom proš. listopada pohitih iz Spljeta u Solin, da pregledam njeku sbirku starina, koja mi se nudjala na prodaju za zem. muzej. Tom prigodom bio sam pozvan, da vidim dva nadpisa rimska stoprv izkopana ali sasvim jednostavnoga sadržaja. Vlastnik nedopusti mi, da jih prepisem, a za njih je tražio kao da su suho zlato. Mudre li glave! S. L.